

Lieta C-555/21

**Lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu kopsavilkums saskaņā ar Tiesas
Reglamenta 98. panta 1. punktu**

Iesniegšanas datums:

2021. gada 9. septembris

Iesniedzējtiesa:

Oberster Gerichtshof (Austrija)

Datums, kurā pieņemts iesniedzējtiesas nolēmums:

2021. gada 19. augusts

Prasītāja (faktiski atbildētāja kasācijas tiesvedībā (OGH)):

Verein für Konsumenteninformation

Atbildētāja (faktiski kasācijas sūdzības iesniedzēja (OGH)):

UniCredit Bank Austria AG

Pamatlietas priekšmets

Patērētāju kredītligumi saistībā ar mājokļa nekustamo īpašumu – Aizdevuma pirmstermiņa atmaksa – Aizņēmēja maksājamo procentu un no līguma darbības ilguma atkarīgo izmaksu – bet ne no darbības ilguma neatkarīgo izmaksu – proporcionāls samazinājums

Lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu priekšmets un tiesiskais pamats

Savienības tiesību normu interpretācija, LESD 267. pants

Prejudiciālais jautājums

Vai Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 2014/17/ES (2014. gada 4. februāris) par patērētāju kredītligumiem saistībā ar mājokļa nekustamo īpašumu un ar ko groza Direktīvas 2008/48/EK un 2013/36/ES un Regulu (ES) Nr. 1093/2010, 25. panta 1. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka tas nepieļauj tādu valsts tiesisko regulējumu, kurā ir paredzēts, ka aizņēmējs izmanto

tiesības daļēji vai pilnā apmērā atmaksāt aizdevumu pirms nolīgta termiņa, proporcionāli samazinās aizņēmēja maksājamie procenti un no līguma darbības ilguma atkarīgās izmaksas, – ja attiecībā uz izmaksām, kas nav atkarīgas no līguma darbības ilguma, šāds regulējums nepastāv?

Attiecīgās Savienības tiesību normas

Direktīvas 2014/17/ES 4. pants un 25. panta 1. punkts

Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 2008/48/EK (2008. gada 23. aprīlis) par patēriņa kredītlīgumiem un ar ko atceļ Direktīvu 87/102/EEK 3. pants un 16. panta 1. punkts

Attiecīgās valsts tiesību normas

Hypothekar- und Immobilienkreditgesetz [Hipotekāro kredītu un nekustamo īpašumu kreditēšanas likuma] (turpmāk tekstā – “*HIKrG*”) – redakcijā, kas bija spēkā līdz 2020. gada 31. decembrim, – 20. pants “Pirmstermiņa atmaksa”

“1. Aizņēmējam ir tiesības jebkurā brīdī daļēji vai pilnā apmērā atmaksāt aizdevumu pirms nolīgta termiņa. Visas atlikušās kredīta summas pirmstermiņa atmaksa (un procentu samaksa) ir uzskatāma par kredītlīguma izbeigšanu. Aizdevuma pirmstermiņa atmaksas gadījumā aizņēmēja maksājamais procentus samazina atbilstoši tādējādi samazinātajai, vēl neatmaksātajai pamatsummai un attiecīgā gadījumā atbilstoši tādējādi saīsinātajam līguma darbības ilgumam; no līguma darbības ilguma atkarīgās izmaksas samazina proporcionāli.”

Verbraucherkreditgesetz [Patēriņa kredītu likuma] (turpmāk tekstā – “*VKrG*”) 16. panta 1. punkts

Konsumentenschutzgesetz [Patērētāju tiesību aizsardzības likuma] (turpmāk tekstā – “*KSchH*”) 28. un 29. pants.

Īss pamatlietas faktisko apstākļu un tiesvedības izklāsts

- 1 Prasītāja ir patērētāju interešu aizstāvības biedrība. Atbildētāja ir kredītiestāde, kas saistībā ar aizdevuma līgumu, kuri nodrošināti ar hipotēku, noslēgšanu ar patērētājiem izmanto standartklauzulu veidlapu, kuras punktā “Pirmstermiņa atmaksa” ir reglamentētas aizņēmēja tiesības atmaksāt aizdevumu pirms termiņa, kā arī viņa maksājamo procentu un no līguma darbības ilguma atkarīgo izmaksu samazinājums, tomēr tajā ir ietverts arī šāds noteikums: “Ar šo tiek precizēts, ka netiek atmaksātas – arī ne proporcionāli – no līguma darbības ilguma neatkarīgās administratīvās maksas”.
- 2 Šī biedrība cēla *Handelsgericht Wien* [Vīnes Komerctiesā] prasību pret šo kredītiestādi, lūdzot uzdot tai izbeigt šā noteikuma izmantošanu un publicēt

spriedumu. Pirmās instances tiesa prasību noraidīja un apmierināja atbildētājas lūgumu publicēt spriedumu, ar kuru noraidīta šī prasība. Savukārt *Oberlandesgericht Wien* [Apelācijas tiesa Vīnē] apmierināja prasību cēlušās biedrības apelācijas sūdzību un – pēc būtības pilnā mērā – tās prasību. *Oberster Gerichtshof* [Augstākajai tiesai] tagad ir jālemj par atbildētājas kasācijas sūdzību, kura iesniegta par apelācijas spriedumu un ar kuru tiek lūgts atstāt spēkā pirmās instances tiesas spriedumu.

Pamatlietas dalībnieku galvenie argumenti

- 3 Prasītāja apgalvo, ka minētais noteikums ir pretrunā Mājokļa nekustamo īpašumu kredītu direktīvas (2014/17/ES) 25. panta 1. punktam, saskaņā ar kuru pirmstermiņa atmaksas gadījumā patērētājam ir tiesības uz kredīta izmaksu kopsummas samazinājumu, šādam samazinājumam sastāvēt no procentiem un izmaksām par līguma atlikušo darbības laiku. Saistībā ar būtībā identiski formulēto Direktīvas 2008/48/EK (turpmāk tekstā – “Patēriņa kredītīgumu direktīva”) 16. panta 1. punkta normu Eiropas Savienības Tiesa 2019. gada 11. septembra spriedumā *Lexitor* (C-383/18, EU:C:2019:702) esot nospriedusi, ka ir jāsamazina gan no līguma darbības ilguma atkarīgās izmaksas, gan no tā neatkarīgās izmaksas. Šī judikatūra esot jāpiemēro arī hipotekāriem kredītiem un nekustamā īpašuma finansēšanas kredītiem. Pieņemot Austrijas Hipotekāro kredītu un nekustamo īpašumu kredīšanas likuma (*HIKrG*) 20. panta 1. punktu, ar ko transponēta Mājokļa nekustamo īpašumu kredītu direktīva, esot ņemts vērā Austrijas Patēriņa kredītu likuma (*VKrG*) 16. panta 1. punkts, ar kuru transponēta Patēriņa kredītīgumu direktīva; šajās tiesību normās pirmstermiņa atmaksas gadījumam esot vienādi paredzēts aizņēmēja maksājamo procentu un no līguma darbības ilguma atkarīgo izmaksu proporcionāls samazinājums, turpretim par izmaksām, kas nav atkarīgas no līguma darbības ilguma, tajās nav teikts nekas. Abas tiesību normas atbilstoši direktīvai un minētā Tiesas sprieduma izpratnei esot jāinterpretē tādējādi, ka ir jāsamazina arī no līguma darbības ilguma neatkarīgās izmaksas.
- 4 Atbildētāja iebilst, ka minētais spriedums ir taisīts tikai saistībā ar Patēriņa kredītīgumu direktīvu un ka tas nav piemērojams mājokļa un nekustamā īpašuma kredītiem. Lai gan direktīvu un likumu, ar kuriem tās transponētas, normas ir gandrīz vienādas, ņemot vērā hipotekāro līgumu īpatnības un kredīta kopējo izmaksu definīcijas atšķirības direktīvās, esot nepieciešama nošķiršana. Hipotekārā kredīta un nekustamo īpašumu kredīta gadījumā no līguma darbības ilguma neatkarīgās izmaksas esot daudz lielākas. Tādēļ spriedums *Lexitor* minēto noteikumu neietekmējot. Pat ja tiktu izdarīts pieņēmums par pretējo, *HIKrG* 20. panta 1. punktu tā skaidrā formulējuma un likumdevēja nepārprotamās gribas dēļ šajā ziņā nevarētu interpretēt atbilstoši direktīvai, jo mērķim neatbilstošas nepilnības tajā neesot konstatējamās.

Īss lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu pamatojuma izklāsts

5. Saskaņā ar valsts tiesību aktiem *Oberster Gerichtshof* nolēmumu vairs nevar pārsūdzēt (LESD 267. pants). Saskaņā ar Tiesas judikatūru valsts tiesai, kas izskata lietu, šajā gadījumā principā ir jāizvērtē gan prejudiciāla nolēmuma nepieciešamība, gan Tiesai iesniedzamo un ar Savienības tiesībām saistīto jautājumu nozīmīgums. Senāts, kuram ir jāpieņem nolēmums, nepiekrīt apelācijas instances tiesas nostājai, ka Mājokļa nekustamo īpašumu kredītu direktīvas 25. panta interpretācija ir tik viennozīmīga, ka varētu izdarīt pieņēmumu, ka šeit runa ir par *acte clair*.
6. Sprieduma *Lexitor* 36. punktā Tiesa ir nospriedusi, ka Patēriņa kredītligumu direktīvas 16. panta 1. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka patērētāja tiesības uz kredīta kopējo izmaksu samazinājumu tā priekšlaicīgas atmaksas gadījumā ietver visus maksājumus, kas ir jāveic patērētājam. Šīs direktīvas mērķis ir nodrošināt augsta līmeņa patērētāju aizsardzību (29. punkts). Ja kopējo izmaksu samazinājums tiktu attiecināts arī uz izmaksām, kas nav atkarīgas no līguma darbības ilguma, aizdevējam netiek radīta nesamērīgi neizdevīga situācija, jo Patēriņa kredītligumu direktīvas 16. panta 2. punktā ir paredzētas tā tiesības uz tādu atlīdzību par izdevumiem, kas galvenokārt ir tieši saistīti ar kredīta pirmstermiņa atmaksu. Iesniedzējtiesa uzskata, ka ir gan argumenti, kas liecina par Mājokļa nekustamo īpašumu kredītu direktīvas 25. panta 1. punkta interpretāciju atbilstoši spriedumā *Lexitor* izklāstītajiem kritērijiem, gan argumenti, kuri liecina pret to.
7. Par labu interpretācijai sprieduma *Lexitor* izpratnē vispirms liecina tas, ka Patēriņa kredītligumu direktīvas 16. panta 1. punkta un Mājokļa nekustamo īpašumu kredītu direktīvas 25. panta 1. punkta formulējums attiecīgajā otrajā teikumā ir gandrīz identisks. Patēriņa kredītligumu direktīvas mērķis nodrošināt augstu patērētāju aizsardzības līmeni attiecas arī uz Mājokļa nekustamo īpašumu kredītu direktīvu.
8. Tomēr ir konstatējami arī svarīgi iemesli iebilst pret šādu interpretāciju. Saskaņā ar jau 2008. gadā pieņemtās Patēriņa kredītligumu direktīvas 2. panta 2. punkta a) un b) apakšpunktu šo direktīvu nepiemēroja kredītligumiem, kas ir nodrošināti ar hipotēku vai citu pielīdzināmu nodrošinājumu, ko parasti izmanto dalībvalstī attiecībā uz nekustamo īpašumu, vai kas ir nodrošināti ar tiesībām saistībā ar nekustamo īpašumu, kā arī kredītligumiem, kuru mērķis ir iegūt vai saglabāt īpašumtiesības uz zemi vai esošu vai plānotu ēku. Tādēļ Patēriņa kredītligumu direktīvas 16. panta 1. punkta piemērošana šādu nekustamo īpašumu kredītu pirmstermiņa atmaksai vienmēr ir bijusi izslēgta. Tikai 2014. gadā pieņemtajā Mājokļa nekustamo īpašumu kredītu direktīvā vispirms bija reglamentēti daži aspekti dalībvalstu normatīvajos un administratīvajos aktos attiecībā uz līgumiem, kuri ietver tādu kredītu patērētājiem, kas nodrošināts ar hipotēku vai citādi un kas attiecas uz mājokļa nekustamo īpašumu (Mājokļa nekustamo īpašumu kredītu direktīvas 1. pants). Hipotekārā kredītliguma un nekustamā īpašuma kredītliguma īpatnības ir arī tādas, ka šie kredītligumi parasti ir saistīti ar virkni no līguma

darbības ilguma neatkarīgu izmaksu, kuru apmēru kredītiestāde gandrīz nevar ietekmēt un kuras vispār nerodas “vienkāršu” patēriņa kredītīgumu gadījumā, kuri ietilpst Patēriņa kredītīgumu direktīvas piemērošanas jomā. Tā kā saskaņā ar Mājokļa nekustamo īpašumu kredītu direktīvas 4. panta 13) punktā ietvertu definīciju terminam “kredīta kopējām izmaksām patērētājam” ir subsumējami arī tādi vienreizēji maksājumi par vērtēšanu, hipotēkas ierakstīšanu zemesgrāmatā vai paraksta apliecināšanu, kādi parasti ir veicami šādu līgumu gadījumā, bet no kuriem aizdevējs galu galā negūst nekādu saimniecisku labumu, iesniedzējtiesa uzskata, ka nevar izslēgt tādu Mājokļa nekustamo īpašumu kredītu direktīvas 25. panta 1. punkta interpretāciju, ka no tā attiecībā uz nekustamo īpašumu kredītu jomu neizriet tiesības uz tādu izmaksu samazinājumu, kuras nav atkarīgas no līguma darbības ilguma. Šāda interpretācija patērētāju tiesību aizsardzības intereses neierobežotu, jo tieši aizdevēja pienākums atmaksāt šādas no līguma darbības ilguma neatkarīgas izmaksas Mājokļa nekustamo īpašumu kredītu direktīvas 25. panta 3. punkta izpratnē varētu nozīmēt kompensāciju par izmaksām, kas, iespējams, radušās līdz ar to un kas ir tieši saistītas ar aizdevuma pirmstermiņa atmaksu.

- 9 Iesniedzējtiesas nolēmums ir atkarīgs no atbildes uz Eiropas Savienības Tiesai uzdotā jautājuma. Ja uz jautājumu tiktu atbildēts noliedzoši, atbildētājas izmantotais noteikums atbilda tiesību normām, kas bija spēkā līdz 2020. gada 31. decembrim, un tas nozīmētu, ka tā izmantošana katrā ziņā nevarētu būt iemesls atbildētājas negatīvam pienākumam atturēties no konkrētas rīcības. Turpretim, ja uz jautājumu tiktu atbildēts apstiprinoši, *Oberster Gerichtshof* būtu jāatbild uz jautājumu, vai un attiecīgā gadījumā kā *HIKrG* 20. panta 1. punktu vecajā redakcijā ir iespējams interpretēt atbilstoši direktīvai.